

Handläggare: Tonie Wickman
Telefon: 08-508 28948

Till
Miljö och hälsoskyddsnämnden
2011-04-12 p.23

COHIBA årsrapport år 2

- regionalt EU-projekt för minskade utsläpp av miljögifter till Östersjön

Förvaltningens förslag till beslut

- 1 Godkänna årsrapportering från det regionala EU-projektet COHIBA

Gunnar Söderholm

Ulf Mohlander

Bakgrund

Helsingforskonventionen, ”Convention on the Protection of the Marine Environment of the Baltic Sea Area”, ratificerades av Sverige 9 mars 1994 och har som verkställande organ Helsingforskommissionen (HELCOM, www.helcom.fi). Baltic Sea Action Plan (BSAP) är HELCOMs aktionsplan för Östersjön och antogs vid miljöministermöte i Krakow, Polen, den 15 november 2007, där det beslutades att utsläppsminskningar ska göras, med målet att Östersjön ska ha god ekologisk status år 2021. Detta ska nås genom nationella åtgärdsprogram inom fyra prioriterade områden, varav farliga ämnen är ett.

COHIBA (Control Of Hazardous substances In the BAltic sea region, www.cohiba-project.net) är ett projekt med syfte att ge förslag till effektiva åtgärder när det gäller 11 miljögifter som skapar problem i Östersjön och som HELCOM identifierat som prioriterade; kvicksilver, kadmium, bromerade flamskyddsmedel (penta-, okta- och deca-BDE och HBCDD), perfluorerade ämnen (PFOS och PFOA), alkylfenoler (nonylfenol och oktylfenol) och dess etoxilater, endosulfan, klorparaffiner (kort- och mellankedjiga), dioxiner furaner och dioxinlika polyklorerade bifenyler, trifenylytenn- och tribytyltennföreningar. I projektet deltar partners från Danmark, Estland, Finland, HELCOM, Lettland, Litauen, Polen, Tyskland och Sverige. Projektet är finansierat av EU genom Baltic Sea Region Programme 2007-2013 samt deltagarnas egenfinansiering.

År 2, 1 februari 2010-31 januari 2011

Under projektets andra år har arbetet från det första året fortsatt med provtagning och analys av vatten från ett antal så kallade ”hotspots”, utlopp från avloppsreningsverk och

industrier, läckagevatten från deponier och dagvattenutsläpp kring Östersjön. Vatten har både toxicitetstestats och analyserats på kemiskt innehåll. En slutsats var att en majoritet av de undersökta ämnena förekom i de undersökta vattnen, även om halterna var låga. Man kunde också se hormonella effekter när man testade vattnen men kunde inte tydligt koppla effekterna till någon specifik förorening. Flera av ämnena har emellertid östrogenliknande effekt.

Fokus har också legat på att identifiera de viktigaste källorna för ett urval ämnen, identifierade som särskilt allvarliga för Östersjön, och att analysera flödesmönster från produktion, processer och användning. Sammanställningar av sådana källor och flöden har gjorts på EU-nivå och varje land har gjort beräkningar för sin del av tillrinningsområdet till Östersjön för att möjliggöra kvantifiering av inflöden till Östersjön. Arbetet är ännu inte klart; resultaten kommer att presenteras först under år tre. Modellering av flöden har påbörjats för Köpenhamn som är en av projektets fallstudiestäder, medan Stockholms modellering startar i juni 2011.

Parallellt har också ett arbete pågått med att sammanställa och att utveckla rekommendationer för kostnadseffektiva åtgärder för att minska utflöde av de utvalda farliga ämnena från länderna kring Östersjön. T.ex. kan det i vissa fall vara mest kostnadseffektivt att substituera, d.v.s. byta ut ämnet mot ett annat, men substitution tar ofta tid, särskilt innan effekt syns. På kort sikt och med omedelbar verkan skulle installation av kolfilter i kommunala avloppsreningsverk vara effektivt, men till priset av en ökad energiförbrukning.

En hemsida för projektet har tagits fram inom Stockholms stad (<http://www.stockholm.se/KlimatMiljo/Kemikalier-och-miljogifter/cohiba/>) där material läggs ut allteftersom det blir klart. Rapporter som tas fram i projektet är arbetsmaterial tills projektet når sitt sista halvår och därför läggs sådant material inte ut förrän då. Bilaga 1 visar projektets andra nyhetsbrev som kom ut i maj 2010 och bilaga 2 visar det andra nyhetsbrevet som kom ut i januari 2011.

Fortsättning år 3, 1 februari 2011-31 januari 2012

Under det tredje projektåret kommer data tas fram även för Rysslands delar av tillrinningsområdet, genom ett samarbete med ryska organisationer. Flöden av ett urval ämnen kommer att modelleras, dels i större skala på Östersjönivå, och dels i detalj i projektets fallstudiestäder, Stockholm och Köpenhamn. Slutsatser ska också dras från toxicitets- och kemiska test av utsläpp och förslag till kostnadseffektiv miljöövervakning ska tas fram, både när det gäller punkt- och diffusa utsläpp i Östersjöns tillrinningsområde. Det sista och tredje året kommer fokus också att ligga på kunskapsöverföring när det gäller "best practices" och kapacitetsbyggande för myndigheter och industri främst till länderna på den östra sidan av Östersjön. Under hela projekttiden finns stort intresse från HELCOM att projektet ska fungera som ett stöd för beslutsfattande. Projektet förväntas bidra

med information som kan användas vid implementeringen av BSAP, bl.a. till förslag till utveckling av nationella implementeringsprogram som också uppfyller kraven enligt EUs ramdirektiv för vatten.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen bidrar genom sina erfarenheter av arbete med diffusa källor till miljögifter, särskilt sådan kunskap som källidentifiering och substansflödesanalyser som ingått i förvaltningens projekt Nya Gifter – Nya verktyg och EU-projektet ScorePP (Source Control Options to Reduce Emissions of Priority Pollutants) där förvaltningen deltagit. I COHIBA tar förvaltningen fram uppdaterad kunskap om källor, flöden och åtgärder när det gäller Östersjöns problematiska miljögifter. Genom den detaljerade modelleringen av Stockholm ges också förbättrade möjligheter att sätta in effektiva åtgärder lokalt. Stockholm ligger långt före de flesta städer när det gäller miljögiftsarbete. Genom att kommunicera vårt arbete till andra Östersjöstäder/länder förbättras förutsättningarna för att Östersjön får en förbättrad miljögiftssituation.

Slut

Bilagor

1. Nyhetsbrev - COHIBA News 1/10
2. Nyhetsbrev COHIBA News 1/11